

Rzeczpospolita Polska z jednej, a Rosyjska Socjalistyczna Federacyjna Republika Rad i Ukrainńska Republika Socjalistyczna Republika Rad z drugiej strony, kierując się pragnieniem położenie możliwie najprędzej kresu krwawej wojny wynikłej między nimi, oraz wypracowania warunków, które stanowić mają podstawę trwałego, honorowego i na wzajemnem porozumieniu się opartego pokoju, postanowiły wszcząć rokowania celem zawarcia rozejmu i ustalenia przedwstępnych warunków pokoju i wyznaczyły w charakterze swoich pełnomocników - Rząd Rzeczypospolitej Polskiej: Jana Dąbskiego oraz Norberta Barlickiego, doktora Stanisława Grabskiego, doktora Witolda Kamienickiego, doktora Władysława Kiernika, generała Mieczysława Kulińskiego, Adama Mieczkowskiego, Leona Wasilewskiego, Ludwika Waszkiewicza, Michała Wichlińskiego; Rządy Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Rad i Ukrainńskiej Socjalistycznej Republiki Rad: Adolfa Joffego oraz Siergieja Kirowa, Dmitrja Manuilskiego i Leonida Obołęńskiego, którzy po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

Art. 1/ Obie układające się strony zgodnie z zasadą stanowienia nareków o sobie uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi oraz zgadzają się i postanawiają, że wschodnią granicę Polski, a więc granicę między Polską z jednej, a Ukrainą i Białorusią z drugiej strony stanowi linja wzdłuż rzeki Dźwiny/Zap. Dwina/ od granicy Łotwy z Rosją aż do punktu, w którym granica byłej guberni wileńskiej styka się z granicą byłej guberni witebskiej, dalej granica byłej guberni wileńskiej i witebskiej aż do wsi i stacji kolejowej Orzechowno/Orjechowno/, które pozostają po stronie polskiej, poczem znów wschodnia granica b. guberni wi-

leńskie aż do punktu, w którym schodzą się powiaty: dziś-
nieński, lepelski i borysewski, dalej od tego punktu do wsi
Mała Czernica, która po stronie Białoruskiej, skąd na po-
łudniowy zachód wpoprzek jeziora na rzecę Berezynia do
wsi Zarzeczyck/Zarjeczyck/, która po stronie białoruskiej,
poczem ku południowemu zachodowi aż do rzeki Wilji/Wilja
do punktu na wschód Dołhinowa, dalej naka Wilja aż do trak-
tu, idącego na południe od Dołhinowa, stąd dalej na połud-
nie do rzeki - nazwy rzeki na mapie niema - Wilja w dół
do połączenia jej z rzeką Ryczanką/Rybczanką/, przyczem
miasteczko Ilja pozostaje po stronie polskiej, Ryczanka na
południe do stacji kolejowej Radeszkowicze/Radeszkowiczy/
przyczem stacja i miasteczko po stronie białoruskiej, da-
lej na wschód od miasteczka Raków/Rakow/, wsi Wolna i Ru-
bieszewicze/Rubieżewiczy/ do linii kolejowej Mińsk-Bara-
newicze przy miejscowości Kołesowo, która po stronie pol-
skiej; dalej na południe w połowie drogi między Nieświe-
żem /Nieswiż/ a Cimkowiczami /Timkowiczi/, dalej na połud-
nie w połowie drogi między Kleckiem a Cimkowiczami, dalej
na południe do szosy warszawsko-moskiewskiej, przecinając
tę szosę na zachód od Filipowicz/Filipowiczi/, dalej naj-
krótsza droga do rzeki Łań koło wsi Czudzin, pozostawiając
tę wieś po stronie polskiej, dalej wzdłuż rzeki Łań do
ujścia jej do Prypeci/Prypiat/, dalej Prypecią na wschód
7 kilometrów, skąd na południe do rzeki Stwigi w punkcie
jej najbardziej wysuniętej na zachód, poczem w górę rzeką
Stwiga aż do punktów w których rzeka ta przecina granicę
byłych guberni mińskiej i wołyńskiej, stąd granicą ~~tych~~ gu-
barni do granicy powiatów rówieńskiego i owruckiego i tą
granicą powiatów aż do przecięcia linii kolejowej na za-
chód od stacji Ochotnikowo i miasteczka Rokitno/Rakitna/,
dalej na południe w górę rzekzką Lwa aż do jej źródeł i
stąd do połączenia się rzeki Kerczyk/Kerczik/ z rzeką Słu-
czą, dalej w górę Kerczykiem pozostawiając miasto Kerzec
/Keriec/ po stronie polskiej, dalej na południowy zachód,
pozostawiając Kilikijów/Kilikijew/ po stronie ukraińskiej

do Milatyna/Miljatyn/, który po stronie polskiej, następnie na południe poprzez linię kolejową Równe-Szepetówka /Rowno-Szepietowka/ i rzekę Horyń/Goryń/ do rzeki Wilji przyczem miasto Ostrog po stronie polskiej, dalej w górę Wilją do Nowego Stawu, który po stronie ukraińskiej, stąd ogólnie w kierunku południowym w poprzek Wołynia koło Łanowiec/Łanowcy/ miejscowość ta po stronie polskiej i w dalszym ciągu do rzeki Zbrucza, pozostawiając miejscowość Białozirkę/Biełozierka/ po stronie polskiej, a następnie linię Zbrucza do ujścia tej rzeki do Dniestru. Przy określaniu granicy przebiegającej wzdłuż rzeki rozumie się przy rzekach spławnych nurt głównego koryta, a przy rzekach nie spławnych środkową linię największego ramienia. Granica powyższa jest opisana podług mapy rosyjskiej w skali 25 wierszt w calu angielskim, dołączonej do niniejszej umowy i wyznaczoną czerwoną barwą. Załącznik jedna mapa. W razie różnic między tekstem a mapą, będzie rozstrzygać tekst. Rosja i Ukraina zrzekają się wszelkich praw i pretensji do ziem na zachód od tej granicy położonych, ze swej strony Polska zrzeka się na rzecz Ukrainy i Białorusi wszelkich praw i pretensji do ziem położonych na wschód od tej granicy. Szczegółowe wyznaczenie i przeprowadzenie na miejscu powyższej granicy państwowej oraz ustawienie znaków granicznych należy do specjalnej mieszanej komisji granicznej, która powołana będzie natychmiast po ratyfikacji umowy niniejszej. Obie układające się strony zgadzają się, że o ile w skład ziem położonych na zachód od określonej wyżej granicy wchodzi terytorja sporna między Polską a Litwą, sprawa przynależności tych terytorjów do jednego z tych dwóch państw należy wyłącznie do Polski i Litwy.

Art. 2/ Obie układające się strony zapewniają sobie nawzajem całkowite poszanowanie suwerenności państwowej i powstrzymanie się od jakiegokolwiek mieszania się w wewnętrzne sprawy drugiej strony, przyczem obie układające się strony postanawiają umieścić w traktacie pokojowym zobowiązanie, iż nie będą tworzyły ani popierały organizacji, mają-

cych na celu walkę zbrojną z drugą układającą się stroną, mających na celu obalenie ustroju państwowego lub społecznego strony drugiej, czyniących zamach na jej całość terytorjalną, jak również organizacji przypisujących sobie rolę rządu strony przeciwnej. Z chwilą ratyfikacji niniejszej umowy obie układające się strony zobowiązują się nie popierać cudzych działań wojennych przeciwko drugiej stronie.

Art.3/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy w przedmiocie swobodnego wyboru/optacji/ obywatelstwa polskiego, względnie rosyjskiego lub ukraińskiego, z tym, że osobom wykonywującym prawo wyboru/optantom/ przysługiwać będą bez żadnych wyjątków wszystkie te prawa, które w traktacie pokojowym będą przyznane obywatelom obu stron.

Art.4/ Obie układające się strony zobowiązują się umieścić w traktacie pokojowym postanowienia zapewniające z jednej strony osobom narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie te wszystkie prawa zabezpieczające swobodny rozwój kultury, języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce a z drugiej strony narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce te wszystkie prawa zabezpieczające swobodny rozwój kultury, języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie.

Art.5/ Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie zwrotów swych kosztów wojennych, to jest wydatków państwowych na prowadzenie wojny, między nimi jak również odszkodowanie za straty wojenne, to jest za straty, które były wyrządzone w czasie tej wojny im lub ich obywatelom na terenie operacji wojennych przez działania i zarządzenia wojenne.

Art.6/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy dotyczące wymiany jeńców wojennych i zwrotu rzeczywistych kosztów ich utrzymania.

Art.7/ Z chwilą podpisania umowy niniejszej powołane będą natychmiast komisje mieszane w celu niezwłocznego wydania zakładników oraz niezwłocznej wymiany jeńców cywilnych, osób internowanych, w miarę możliwości i jeńców wojennych i zorganizowania powrotu wygnańców, uchodźców i emigrantów. Wymienianym komisjom mieszanym przysługuje prawo sprawowania opieki i niesienia pomocy jeńcom wojennym i cywilnym, osobom internowanym, zakładnikom oraz wygnańcom, uchodźcom i emigrantom celem uregulowania kwestji związanych z natychmiastowym powrotem zakładników, jeńców cywilnych i wojskowych. Obie układające się strony zobowiązują się niezwłocznie po podpisaniu niniejszej umowy, wydać odpowiednie rozporządzenia zawiszeniu postępowania sądowego, administracyjnego, dyscyplinarnego oraz wszelkiego innego, wszczętego w stosunku do jeńców cywilnych, osób internowanych, zakładników, wygnańców, emigrantów, jeńców wojennych, jak również o natychmiastowym wstrzymaniu wykonania kar wymierzonych przeciw tym osobom na jakiejkolwiek drodze. Wstrzymanie wykonania kar może nie powodować wypuszczenia na wolność, w tym jednak wypadku osoby te winny być natychmiast wydane władzom ich państwa wraz z wszystkimi aktami. Jeśli jednak dana osoba oświadczy, iż nie życzy sobie powrotu do ojczyzny, lub władze ojczyste nie zgodzą się na jej przyjęcie, osoba ta może być ponownie pozbawiona wolności.

Art.9/ Obie układające się strony obowiązują się umieścić w traktacie pokojowym przepis y w przedmiocie amnestji, a mianowicie: Polska dla obywateli rosyjskich i ukraińskich w Polsce, a Rosja i Ukraina dla obywateli polskich w Rosji i Ukrainie.

Art.10/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym postanowienia dotyczące rozrachunku wzajemnego i likwidacji i oprzeć się na zadaniach następujących: 1/z poprzedniej przynależności ziem Rzeczypospolitej do byłego Imperjum Rosyjskiego nie wynikają dla Polski w stosunku do Rosji żadne zobowiązania i ciężary, 2/ obie układające się strony zrzekają się wzajem-

nie wszelkich praw do majątku państwowego związanego z terytorjum strony przeciwnej, 3/ przy rozrachunkach wzajemnych i likwidacji będzie uwzględniony aktywny udział ziem Rzeczypospolitej Polskiej w życiu gospodarczym byłego Imperjum Rosyjskiego, 4/ obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie na żądanie właścicieli reewakuować i zwrócić w naturze względnie w odpowiednim ekwiwalencie ^{mienie} ruchome państwa, związane z ekonomicznym i kulturalnym życiem kraju, mienie ruchome ciał samorządowych instytucji, osób fizycznych i prawnych zabrane lub ewakuowane przymusowe lub dobrowolnie, poczynając od 1-go sierpnia nowego stylu 1914 roku z wyjątkiem zdobyczy wojennych. 5/ Będzie ustalone zobowiązanie zwrotu Polsce archiwów, bibliotek, dzieł sztuki, historycznych trofeów wojennych, zabytków i tym podobnych przedmiotów dorobku kulturalnego, wywiezionych z Polski do Rosji od czasu rezbieru Rzeczypospolitej Polskiej. 6/ Będzie ustalone wzajemne uregulowanie opartych na tytułach prawnych pretensji osób fizycznych i prawnych stron obu, pretensji powstałych do chwili podpisania niniejszej umowy do rządu i instytucji strony przeciwnej. 7/ Ustalane będzie w traktacie pokojowym zobowiązanie Rosji i Ukrainy do przyznania Polsce i jej obywatelom największego uprzywilejowania w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowanie za straty okresu rewolucyjnego i wojny domowej w Rosji i Ukrainie. Obie układające się strony zgadzają się, że punkty powyższe nie wyczerpują wszystkich szczegółów rozrachunków i likwidacji.

Art. 11/ Obie układające się strony zobowiązują się przystąpić natychmiast po podpisaniu traktatu pokojowego do rokowań o przedmiocie konwencji o handlu i żegludze, konwencji sanitarniej, komunikacyjnej i pocztowo-telegraficznej oraz o kompensacyjnej wymiany towarów.

Art. 12/ Obie układające się strony zgadzają się umieścić w traktacie pokojowym przepisy o udzieleniu tranzytu dla Polski przez terytorja Rosji i Ukrainy oraz dla Rosji i Ukrainy przez terytorjum Polski.

Art.13/ Obie układające się strony zawierają równocześnie specjalną umowę w przedmiocie rozejmu, która stanowi składową część niniejszej umowy i posiada na równi z nią moc obowiązującą/zalącznik Nr.2 "Umowa o Rozejmie"/.

Art.14/ Rosja i Ukraina oświadczają, że wszelkie zobowiązania przyjęte przez nie wobec Polski, jak również prawa przez nie nabyte umową niniejszą stosują się do wszystkich terytoriów, położonych na wschód od linii granicznej, określonej w artykule pierwszym niniejszej umowy, które te terytoria wchodziły w skład byłego Imperjum Rosyjskiego i przy zawieraniu umowy niniejszej były reprezentowane przez Rosję i Ukrainę.

Art.15/ Obie układające się strony zobowiązują się natychmiast po podpisaniu niniejszej umowy rozpocząć rokowania o zawarciu traktatu pokojowego.

Art.16/ Umowa niniejsza sporządzona zostaje w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim w dwóch egzemplarzach. Przy interpretacji umowy wszystkie trzy teksty będą uważane za autentyczne.

Art.17/ Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i staje się prawomocną z chwilą wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. O ile umowa niniejsza wraz z załącznikami nie zawiera odmiennych postanowień, wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spisanie odpowiedniego protokołu nastąpi w Libawie. Obie układające się strony zobowiązują się do ratyfikacji umowy niniejszej najpóźniej w przeciągu 15-tu dni od chwili jej podpisania. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spisanie protokołu nastąpić winno najpóźniej w przeciągu dni 6-ciu po upływie terminu przewidzianego dla ratyfikacji. Obie układające się strony zastrzegają, iż umowa w przedmiocie rozejmu/Art.13./traci moc obowiązującą jeśli w terminie przewidzianym dla wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i spisania odpowiedniego protokołu czynności te z jakichkolwiek powodów nie będą dokonane. Wznowienie działań wojennych nie może jednak w tym wypadku nastąpić wcześniej niż w 48-m godzin po upływie powyższego

terminu. Wszędzie gdzie w umowie niniejszej wymienia się
jako termin chwilę ratyfikacji umowy, rozumie się przez
to chwilę wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, w dowód czego
pełnomocnicy obu stron własnoręcznie podpisali umowę i
niniejszą i opatrzyli ją swymi pieczęciami.

Sporządzony i podpisany w Rydze dnia 11. października
1920 r.

Dąbski Nr. 115.